

## Dotace v energetice a obnovitelné zdroje energie

Státní finanční intervence v energetice jsou běžnou záležitostí již mnoho let. Vlády používají dotací za účelem zabezpečení dodávek energie, snížení znečištění ovzduší a emisí skleníkových plynů, posílení konkurenceschopnosti, poskytování sociálních výhod a ochrany zaměstnanosti.

Existují však rozdílné názory na efektivitu těchto dotací. Navíc se také postupně mění politické priority a technologické možnosti. Stávající dotace je proto třeba vyhodnotit s ohledem na to, zda odrážejí potřeby společnosti jako celku. Jako příspěvek k takovému hodnocení bylo zpracováno toto posouzení stávajících dotací ve starých členských státech EU (EU-15) se zvláštním zřetelem na obnovitelné zdroje energie.

### Co lze zahrnout do pojmu energetických dotací?

V současné době neexistuje ani dohodnutá definice pro energetické dotace ani harmonizovaný mechanismus hlášení těchto dotací. Za účelem poskytnutí co nejuplněnějšího popisu stávající situace prozkoumala EEA široké spektrum přímých i nepřímých mechanismů této podpory (EEA, 2004). Rozpočtové dotace jsou převody finančních prostředků, které se v účetnictví státu objevují jako vládní výdaje. Jako příklady lze uvést hotovostní převody výrobcům energie, spotřebitelům a spotřebitelským organizacím, jakož i půjčky se sníženými úroky nebo sníženými poplatky, při nichž rozdíl dotuje stát. K mimorozpočtovým dotacím patří daňové výjimky a úlevy, zajištění preferenčního přístupu na trh, podpůrné regulační mechanismy a preferenční přístup k přírodním zdrojům.

**Tabulka 1. Odhad celkové částky energetických dotací v roce 2001 ve státech EU-15 v miliardách eur**

	Pevná paliva	Ropa a zemní plyn	Jaderná energetika	Obnovitelné zdroje	Celkem
Rozpočtové dotace	> 6.4	> 0.2	> 1.0	> 0.6	> 8.2
Mimorozpočtové dotace	> 6.6	> 8.5	> 1.2	> 4.7	> 21.0
Celkem	> 13.0	> 8.7	> 2.2	> 5.3	> 29.2

**Poznámka:** Dotace na elektřinu se jednotlivým palivům přidělují na základě výrobních postupů. Externí náklady nejsou zahrnuty.

**Zdroj:** EEA.

### Odhad energetických dotací ve státech EU-15

Ke stanovení tohoto odhadu byly použity údaje z řady zdrojů. Vzhledem k dostupnosti údajů byl rozsah studie omezen na státy EU-15.

Celkové dotace (kromě externích nákladů) se odhadují přibližně na 29 miliard eur ročně (tabulka 1). Absolutně nejvyšší podíl z dotací byl vyplacen na pevná paliva, avšak při hodnocení na jednotku vyrobené energie byly na obnovitelné zdroje vyplaceny výrazně vyšší prostředky než na ostatní paliva. Zdá se tedy, že jednotlivé vlády si uvědomují, že obnovitelné zdroje představují specifický sektor energetiky, který ještě nedosahuje stupně vývoje ostatních sektorů, a proto je v případě obnovitelných zdrojů třeba více podporovat technologii a trh, aby se v této oblasti vytvořily předpoklady pro plný komerční rozvoj.

*Pevná paliva.* Významné rozpočtové dotace směřují do energetického využití uhlí v Německu (přes 4 miliardy eur) a ve Španělsku (přes 1 miliardu eur). Mimorozpočtové dotace jsou zvláště vysoké v Německu (přibližně 3,5 miliard eur).

*Ropa a zemní plyn.* Podpora poskytovaná na využívání ropy je minimální. Podpora poskytovaná na využívání zemního plynu (hlavně mimorozpočtového charakteru) je významná v Nizozemsku (0,9–2,4 miliard eur), ve Spojeném království (přibližně 1,4 miliard eur) a v Itálii (přibližně 0,9 miliardy eur).



**Jaderná energetika.** Rozpočtová podpora poskytovaná na jadernou energetiku pochází z grantů na výzkum a vývoj udělovaných členskými státy EU (hlavně Francií, Německem a Itálií), jakož i Evropským společenstvím. Uvedené hodnoty nezahrnují náklady na neplacení pojištění plně odpovědnosti za škody.

**Obnovitelné zdroje energie.** Podpora pro využívání obnovitelných zdrojů energie je nyní v rámci států EU-15 dobře zavedena. Každý členský stát poskytuje určitou kombinaci podpor v oblasti cenové (garantované výkupní ceny, stanovení závazků nebo konkurenční výběrová řízení) spolu s různými kapitálovými dotacemi a fiskálními mechanismy (tabulka 2). V roce 2001 byla celková úroveň podpor nejvyšší v Německu a v Itálii, kde byla poskytnuta více než 1 miliarda eur zejména formou garantovaných výkupních cen.

**Elektrina.** Významnou mimorozpočtovou podporu pro spotřebu elektřiny poskytlo Nizozemsko (1,5 miliard eur), Spojené království (přibližně 1,5 miliard eur) a Německo (přibližně 1,8 miliard eur).

## Dotace a obnovitelné zdroje energie

Pro současnou situaci je charakteristická liberalizace energetického trhu a privatizace. Tyto procesy vedou ke snižování cen energie, většímu kolísání cenové hladiny a vyšším podnikatelským rizikem v souvislosti s investicemi do nových kapacit. Orgány odpovědné za plánování energetiky již vyjádřily určité obavy, neboť v současné době je úroveň investic do nových kapacit ze strany soukromého sektoru jen omezená, přičemž v příštích 30 letech se očekává nárůst poptávky po energii. Zpoždění při uzavírání starých elektráren využívajících fosilní paliva ještě přispějí k dalším komplikacím při omezování emisí skleníkových plynů, jak požadují mezinárodní závazky.

Obnovitelné zdroje energie mohou mít význam při snižování emisí skleníkových plynů, posilování jistoty dodávek energií a omezení kolísavosti cenové hladiny. Přínosy obnovitelných zdrojů energie jsou zohledněny v politických plánech, k nimž patří například plány pro obnovitelné zdroje energie pro EU pro úroveň roku 2010. Při současné úrovni politické a finanční podpory nebude však možné uvedených cílů dosáhnout.

### Literatura:

EEA (2004): *Energy subsidies in the European Union, a brief overview* (Energetické dotace v Evropské unii – stručný přehled). Technická zpráva EEA, 1/2004.

Stenzel, T., Foxon, T. a Gross, R. (2003): *Review of renewable energy development in Europe and the US* (Přehled vývoje v oblasti obnovitelných zdrojů energie v Evropě a v USA). Zpráva pro Přehled DTI (Ministerstva obchodu a průmyslu Spojeného království) o nových postupech v oblasti obnovitelných zdrojů energie. ICCEPT, říjen 2003.

**Tabulka 2. Politika podpory pro obnovitelné zdroje energie ve státech EU-15**

Země	Kapitálové dotace	Garantované výkupní ceny	Certifikáty/závazky	Konkurenční výběrová řízení	Finanční mechanismy
Rakousko	X	X	H		X
Belgie	X	X	X		X
Dánsko	H	X			X
Finsko	X				X
Francie	X	X		X	X
Německo	X	X			X
Řecko	X	X			X
Irsko	X			X	X
Itálie	X	H	X		X
Lucembursko	X	X			
Nizozemsko	X	X	X		X
Portugal	X	X			X
Portugalsko	X	X			X
Švédsko	X		X		X
Spojené království	X		X	H	X

**Poznámka:** X = Mechanismus, který se v současné době používá. H = Politika používaná v minulosti, nyní změněná.

**Zdroj:** Upraveno z publikace autorů Stenzel, Foxon a Gross (2003).

Briefingy EEA poskytují stručný a přehledný úvod k aktuálním tématům ochrany životního prostředí na základě nejnovějších dostupných informací. Briefingy se nacházejí na internetových stránkách EEA na adrese [www.eea.eu.int](http://www.eea.eu.int).

